УДК 343.3/.7

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-280-292](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-280-292)

Скок Олександра Сергіївна кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, ж/м Тополя-3, 60, м. Дніпро, 49041, тел.: (096) 050-22-10, <https://orcid.org/0000-0002-0981-6415>

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ТА НАСИЛЬНИЦЬКІ ДІЇ СЕКСУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

Анотація. В статті розглянуто поняття сексуального насильства як одного із видів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Надано бачення щодо об'єктивних та суб'єктивних ознак сексуального насильства. Визначено кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки сексуального насильства. Наведено приклади судової практики України щодо особливостей кваліфікації діяння, передбаченого статтею 153 Кримінального кодексу України, а також щодо видів та розмірів покарань, призначених судами особам, які його вчинили. Зазначено особливості міжнародного регулювання сексуального насильства в Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами та Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства.

З'ясовано особливості законодавчого регулювання насильницьких дій сексуального характеру, відповідальність за які передбачено Кримінальним кодексом Республіки Казахстан. Встановлено об'єктивні та суб'єктивні ознаки даного діяння, а також, на основі аналізу статті 121 Кримінального кодексу Республіки Казахстан, зазначено кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки насильницьких дій сексуального характеру. Опрацьовано Нормативну постанову Верховного суду Республіки Казахстан «Про деякі питання кваліфікації злочинів, пов'язаних із зґвалтуванням та іншими насильницькими діями сексуального характеру».

На основі звіту про зареєстровані кримінальні правопорушення в Україні за 2020 – 2021 рік визначено кількість зареєстрованих сексуальних насильств та надано характеристику особам, які його вчинили. Встановлено кількісні показники насильницьких дій сексуального характеру, за даними Комітету з правової статистики та спеціальним обліком Генеральної прокуратури Республіки Казахстан, а також надано характеристику потерпілим від таких дій та особам, які вчинили насильницькі дії сексуального характеру.

Ключові слова: сексуальне насильство, насильницькі дії сексуального характеру, об'єктивні ознаки сексуального насильства та насильницьких дій сексуального характеру, суб'єктивні ознаки сексуального насильства та насильницьких дій сексуального характеру.

Skok Oleksandra Serhiivna Candidate of Sciences in Jurisprudence, Associate Professor of the Department of Criminal Law, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, r.a. Topol-3, 60, Dnipro, 49041, tel.: (096) 050-22-10, <https://orcid.org/0000-0002-0981-6415>

SEXUAL VIOLENCE AND VIOLENT ACTIONS OF A SEXUAL NATURE

Abstract. The article considers the concept of sexual violence as one of the types of criminal offenses against sexual freedom and sexual integrity of a person. An overview of the objective and subjective signs of sexual violence is provided. Qualifying and especially qualifying signs of sexual violence have been identified. Examples of judicial practice of Ukraine concerning features of qualification of the act provided by Article 153 of the Criminal code of Ukraine, and also concerning types and the sizes of punishments appointed by courts to the persons who have committed it. The peculiarities of international regulation of sexual violence in the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence and the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse are noted.

The peculiarities of the legislative regulation of sexual violence, the responsibility for which is provided by the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan. Objective and subjective signs of this act have been established, and also, on the basis of the analysis of Article 121 of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan, qualifying and especially qualifying signs of sexual violence are indicated. The Normative Resolution of the Supreme Court of the Republic of Kazakhstan "On Some Issues of Qualification of Crimes Related to Rape and Other Sexual Violence" has been developed.

Based on the report on registered criminal offenses in Ukraine for 2020-2021, the number of registered sexual violence was determined and a description of the perpetrators was provided. Quantitative indicators of sexual violence were established, according to the Committee on Legal Statistics and Special Accounts of the Prosecutor General's Office of the Republic of Kazakhstan, as well as characteristics of victims of such acts and persons who committed sexual violence.

Keywords: sexual violence, acts of sexual violence, objective signs of sexual violence and acts of sexual violence, subjective signs of sexual violence and acts of sexual violence.

Постановка проблеми. Порівняльна характеристика статистичних даних України та Республіки Казахстан вказує на те, що сексуальне насильство, за Кримінальним кодексом України (далі – КК України) та насильницькі дії сексуального характеру, за Кримінальним кодексом Республіки Казахстан (далі – КК РК), становлять доволі велику частку із загальної кількості кримінальних правопорушень. Так, беручи до уваги статистичні дані Офісу Генерального прокурора, за 2020 рік, в Україні було обліковано 87, а за десять місяців 2021 року, - 76 таких діянь [1, 2]. Комітет з правової статистики та спеціальним обліком Генеральної прокуратури Республіки Казахстан, у відомостях про зареєстровані кримінальні правопорушення, визначає, що у 2020 році було зареєстровано 284, а у 2021 році, - 300 фактів насильницьких дій сексуального характеру [3, 4]. Відповідальність за сексуальне насильство, в Україні, було встановлено у 2017 році, що пов'язано із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06 грудня 2017 року № 2227-VIII [5]. У КК РК, норма щодо відповідальності за насильницькі дії сексуального характеру перейшла до КК РК 2014 року [6] з КК РК 1997 року [7], з урахуванням всіх змін, притаманних чинному КК РК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, пов'язані із відповідальністю за сексуальне насильство, за останні роки, у своїх наукових працях, проводили О. О. Дудоров [8], М. І. Хавронюк [9] та С. В. Романцова [10]. Питання, пов'язані із характеристикою насильницьких дій сексуального характеру як одного із правопорушень проти особи, розглядали Аманова Ж. М. та Сембекова Б. Р. [11]. Правову основу профілактики сексуального насильства, досліджувала Калгужинова А. М. [12].

Мета статті – провести порівняльне дослідження положень законів про кримінальну відповідальність України та Республіки Казахстан щодо законодавчого регулювання відповідальності за сексуальне насильство та насильницькі дії сексуального характеру.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 36 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, від 11 травня 2011 року, визначено необхідність криміналізації, Сторонами Конвенції «здійснення, без згоди, вагінального, анального або орального проникнення сексуального характеру в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета; здійснення, без згоди, інших актів сексуального характеру з особою; примушування іншої особи до здійснення, без згоди, актів сексуального характеру з третьою особою». Окрім цього, Сторонам Конвенції необхідно вжити заходи щодо застосування положень п. 1 ст. 36 Конвенції «до актів, учинених проти колишніх чи теперішніх подружжів або партнерів, як це визнається національним законодавством» [13]. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, від 25 жовтня 2007 року, у ст. 18 «Сексуальне насильство», визначає

заборону зайняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, яка не досягла відповідного віку, передбаченого законодавством та до якої застосовується : по-перше, примус, сила чи погрози; по-друге, таке насильство передбачає свідоме використання довіри, авторитету чи впливу на дитину, зокрема в сім'ї; по-третє, насильство сексуального характеру здійснюється в особливо вразливій для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного становища [14].

Відповідно до ч. 1 ст. 153 КК України, сексуальне насильство - це вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи. Примітка до ст. 152 КК України визначає, що «згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин» [15]. Об'єктивна сторона сексуального насильства полягає у діях сексуального характеру, які не пов'язані із проникненням в тіло іншої особи. Основним безпосереднім об'єктом сексуального насильства є статевая свобода та статевая недоторканість особи. Додатковими об'єктами є належний фізичний і психічний розвиток неповнолітніх, тілесна і психічна недоторканість, честь і гідність особи О. О. Дудоров зазначає, що «Під статевою свободою слід розуміти право особи самостійно обирати собі партнера для сексуального спілкування, форму такого спілкування і не допускати у цій сфері будь-якого примусу. Статевая недоторканість означає охоронюваний законом стан, за якого забороняється вступати в сексуальні контакти з особою, яка з певних причин не є носієм статевої свободи» [8, с. 7]. Суб'єктивна сторона сексуального насильства характеризується прямим умислом. Суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 153 КК України, є осудна особа чоловічої або жіночої статі, яка досягла 14-річного віку. Потерпілим від сексуального насильства можуть бути особи як чоловічої так і жіночої статі.

Кваліфікуючими ознаками сексуального насильства є вчинення його : повторно; особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 152, 154, 155 КК України; щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винуватий перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах; щодо особи у зв'язку з виконанням нею службового, професійного чи громадського обов'язку; щодо жінки, яка завідомо для винуватого перебувала у стані вагітності (ч. 2 ст. 153 КК України). Особливо кваліфікуючими ознаками сексуального насильства є : вчинення групою осіб (ч. 3 ст. 153 КК України); вчинення щодо неповнолітньої особи (ч. 3 ст. 153 КК України); вчинення щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років (ч. 4 ст. 153 КК України); спричинення тяжких наслідків (ч. 5 ст. 153 КК України); вчинення щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років повторно (ч. 6 ст. 153 КК України); вчинення щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років особою, яка раніше

вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 152, ст. 155 або ч. 2 ст. 156 КК України (ч. 6 ст. 153 КК України) [15].

Так, наприклад, Голосіївським районним судом м. Києва було встановлено, що ОСОБА_1, 18 березня 2020 року близько 15 год., рухаючись по лісосмузі, маючи намір на вчинення насильницьких дій сексуального характеру, діючи умисно з невстановлених мотивів, наздогнав раніш невідому особу, обхватив її зі спини та утримував правою рукою за плечі, а лівою рукою торкався сідниць, грудей та місць розташування зовнішніх статевих органів через верхній одяг, на що потерпіла чинила опір, тим самим вчинив насильницькі дії сексуального характеру, не пов'язані із проникненням в тіло потерпілої, без її добровільної згоди. Також, ОСОБА_1, 19 березня 2020 року о 14 год., маючи намір на повторне вчинення насильницьких дій сексуального характеру, прямуючи вслід за раніш незнайомою особою, зайшов до під'їзду будинку та піднявся на ліфті на 16 поверх. Коли незнайома особа вийшла з ліфту на тому ж поверсі, діючи умисно з невстановлених мотивів, наніс їй один удар рукою по сідницях, після чого прижав до стіни і через верхній одяг торкався рукою місця розташування зовнішніх геніталій, грудей та сідниць, на що потерпіла чинила опір, тим самим повторно вчинив насильницькі дії сексуального характеру, не пов'язані із проникненням в тіло потерпілої, без її добровільної згоди. З урахуванням встановленого, суд визнав ОСОБА_1 винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. ч. 1, 2 ст. 153 КК України, і призначив ОСОБА_1 покарання : за ч. 1 ст. 153 КК України позбавлення волі строком на один рік, за ч. 2 ст. 153 КК України - позбавлення волі строком на три роки. На підставі ч. 1 ст. 70 КК України за сукупністю кримінальних правопорушень, шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим, остаточно призначив ОСОБА_1 покарання у виді позбавлення волі строком на три роки. На підставі ст. 75 КК України, звільнив ОСОБА_1 від відбування покарання з випробуванням із встановленням трирічного іспитового строку. На підставі ст. 76 КК України, поклав на ОСОБА_1 обов'язки протягом іспитового строку періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації, який також повідомляти про зміну місця проживання, роботи, працевлаштуватися [16].

Слід звернути увагу на те, що ст. 153 КК України було доповнено ч. 6 у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи» від 19 грудня 2019 року № 409-IX [17]. Прийняття зазначеного Закону, було спрямоване на : по-перше, надання відповідної медичної допомоги особам, що страждають на педофілію; по-друге, на посилення кримінального покарання за такі кримінальні правопорушення; по-третє, на впровадження Єдиного реєстру злочинців засуджених за кримінальні правопорушення проти статевої свободи

та статевої недоторканості малолітньої чи малолітнього та створення умов для запобігання вчиненню ними нових кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи [18].

Так, наприклад, 04 червня 2021 року, Ковпаківським районним судом м. Суми, було розглянуто у закритому судовому засіданні в залі суду кримінальне провадження по обвинуваченню громадянина України, неодруженого, з неповною середньою освітою, офіційно непрацюючого, раніше судимого, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 156, ч. 4 ст. 153, ч. 6 ст. 153, ч. 3 ст. 15 ч. 6 ст. 152, ч. 6 ст. 152 КК України. Суд визнав винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 156, ч. 4 ст. 153, ч. 6 ст. 153, ч. 3 ст. 15 ч. 6 ст. 152, ч. 6 ст. 152 КК України та призначив покарання: за ч. 2 ст. 156 КК України у виді позбавлення волі строком на сім років з позбавленням права обіймати посади чи займатися діяльністю пов'язаною з вихованням малолітніх і неповнолітніх дітей та займати будь-які посади у будь-яких закладах освіти і виховання дітей на строк три роки; за ч. 4 ст. 153 КК України у виді позбавлення волі строком на дев'ять років; за ч. 6 ст. 153 КК України у виді позбавлення волі строком на п'ятнадцять років; за ч. 3 ст. 15 ч. 6 ст. 152 КК України у виді позбавлення волі строком на п'ятнадцять років; за ч. 6 ст. 152 КК України у виді позбавлення волі строком на п'ятнадцять років. На підставі ч. 1 ст. 70 КК України, за сукупністю злочинів, шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим, остаточно призначив ОСОБА_1 покарання у виді позбавлення волі строком на п'ятнадцять років з позбавленням права обіймати посади чи займатися діяльністю пов'язаною з вихованням малолітніх і неповнолітніх дітей та займати будь-які посади у будь-яких закладах освіти і виховання дітей, строком на три роки [19].

КК РК, у ст. 121, визначає кримінально караними насильницькі дії сексуального характеру, які полягають у мужоложстві, лесбійстві або інших діях сексуального характеру із застосуванням насильства або під загрозою його застосування до потерпілого (потерпілої) або до інших осіб або з використанням безпорадного стану потерпілого (потерпілої) [6].

До кваліфікуючих ознак, даного діяння, належать : вчинення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою; поєднані з загрозою вбивством, а також скоєні з особливою жорстокістю по відношенню до потерпілого (потерпілої) або до інших осіб; зараження потерпілого (потерпілої) венеричним захворюванням; вчинені неодноразово; вчинені особою під час виконання службових обов'язків (ч. 2 ст. 121 КК РК). Особливо кваліфікуючими ознаками, за ст. 121 КК РК, є : спричинення з необережності заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю (*шкода здоров'ю людини, небезпечна для його життя, або інша шкода здоров'ю, що спричинила за собою : втрату зору, мовлення, слуху або будь-якого органу; втрату органом його функцій; незгладиме спотворення обличчя; розлад здоров'я, пов'язаний зі значною стійкою втратою загальної працездатності не менше ніж на одну третину; повну втрату професійної*

працездатності; переривання вагітності; психічний, поведінковий розлад (захворювання), у тому числі пов'язаний із вживанням психоактивних речовин (п. п. 11 ст. 3 КК РК) потерпілого (потерпілої), зараження його (її) ВІЛ (винний, який знав про наявність у нього в момент вчинення насильницьких дій сексуального характеру венеричного захворювання або захворювання на ВІЛ, підлягає відповідальності не лише за ст. 121 КК РК, а й, за наявності відповідних наслідків, - за зараження цими захворюваннями, а також за явне поставлення іншої особи в небезпеку зараження ВІЛ [20]) або інших тяжких наслідків (під тяжкими наслідками, слід розуміти настання або переривання вагітності, самогубство потерпілої (потерпілого), психічне захворювання, що виникли внаслідок злочину, тощо [20]); вчинення в умовах надзвичайної ситуації або в ході масових заворушень (ч. 3 ст. 121 КК РК); вчинення щодо неповнолітньої особи; вчинення злочинною групою (ч. 3-1 ст. 121 КК РК); вчинення щодо двох і більше неповнолітніх осіб; вчинення щодо неповнолітнього (неповнолітньої) батьком, вітчимом, педагогом чи іншою особою, на яких законом Республіки Казахстан покладено обов'язки щодо його (її) виховання (ч. 3-2 КК РК); вчинення щодо малолітнього (малолітньої), або спричинення смерті потерпілого (потерпілої) з необережності (ч. 4 ст. 121 КК РК) [6].

Об'єктом насильницьких дій сексуального характеру є статевая свобода та статевая недоторканість жінки або чоловіка. Об'єктивна сторона, даного діяння, полягає у мужоложстві, лесбійстві або інших діях сексуального характеру із застосуванням насильства або під загрозою його застосування до потерпілого (потерпілої) або до інших осіб або з використанням безпорадного стану потерпілого (потерпілої). З суб'єктивної сторони, діяння вчиняється із прямим умислом, за якого особа усвідомлювала суспільну небезпечність свого діяння, передбачала можливість чи неминучість суспільно небезпечних наслідків та бажала їх настання. Суб'єктом насильницьких дій сексуального характеру може бути особа, яка, на момент вчинення кримінального правопорушення, досягла 14 років. При мужоложстві як потерпілим так і суб'єктом може бути лише чоловік, при лесбійстві, - лише жінка. При вчиненні інших дій сексуального характеру, - як чоловік, так і жінка [21].

За даними Офісу Генерального прокурора, за 2020-2021 рік, у 69 (60 – 2021 р.; далі значення у дужках – дані за 10 місяців 2021 року) випадках особам було вручено повідомлення про підозру у вчиненні сексуального насильства. Кримінальні правопорушення, за якими провадження направлені до суду (п. п. 2, 3 ст. 283 КПК України) – 57 (42), у тому числі : з обвинувальним актом – 50 (38); з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності – 0; з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру – 7 (3); з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру – 0 (1). Кримінальні правопорушення, за якими провадження скеровані до суду з клопотанням про закриття за п. 3¹ ч. 1 ст. 284 КПК – 0 (0). Кримінальні правопорушення, вчинені окремими категоріями осіб, провадження за якими закінчені, з них :

особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення – 15 (9); групою осіб – 0 (0); особами у стані алкогольного сп'яніння – 13 (12); неповнолітніми або за їх участю – 3 (2); Кримінальні правопорушення, у яких провадження закрито, усього – 28 (12), у т.ч. : за п. п. 1, 2, 4, 6, 9¹ ч. 1 ст. 284 КПК України – 26 (12); за п. 10, абзацом 14 ч. 1 ст. 284 КПК України – 0 (0). Кримінальні правопорушення, у яких на кінець звітного періоду рішення не прийнято (про закінчення або зупинення) – 26 (34) [1, 2].

За віком, на час вчинення сексуального насильства, є особи : до 14 років – 0 (1); 14-15 років – 3 (0); 16-17 років – 0 (1); 18-28 років – 10 (5); 29-39 років – 16 (9); 40-54 років – 9 (9); 55-59 років – 2 (1); 60 років і більше – 1 (1) (див. *Діаграма 1*) [22, 23].

За освітою на час вчинення кримінального правопорушення : вища і фахова передвища – 2 (3); професійна (професійно-технічна) – 11 (4); базова середня та профільна середня – 25 (19); початкова – 3 (1). Громадянство на час вчинення кримінального правопорушення : громадяни України – 41 (26); іноземні громадяни – 0 (1) [22, 23].

Діаграма 1. Співвідношення вікового показника осіб на час вчинення сексуального насильства

За статистичними даними Республіки Казахстан, за 2020-2021 рік, насильницькі дії сексуального характеру було вчинено відносно жінок у 252 (253 – 2021 р.; далі значення у дужках – дані за 2021 рік) випадках; відносно неповнолітніх – 169 (201). Кількість правопорушень, провадження по яких завершено у звітному періоді – 275 (283). Кількість правопорушень, провадження по яких направлені до суду – 260 (279), з них після укладення угоди про визнання вини – 8 (0). Кількість правопорушень, кримінальні справи

про які припинено за пунктами 3, 4, 9, 10, 11, 12 ч. 1 ст. 35 та ст. 36 КПК РК – 15 (4). Кількість правопорушень, кримінальні справи про які припинено за пунктами 1, 2, 5, 6, 7, 8 ч. 1 ст. 35 КПК РК – 195 (208). Скоєно в громадських місцях – 20 (5), на вулицях, площах, парках, скверах – 16 (5), скоєно у сімейно-побутовій сфері – 24 (18) [3, 4].

Потерпілими від насильницьких дій сексуального характеру є наступні категорії осіб : жінки – 261 (269); неповнолітні – 173 (209); такі, що навчаються – 126 (148) : у школі, гімназії, ліцеї – 103 (140), коледжі – 21 (8), ВНЗ – 2 (0); пенсіонери – 11 (4); громадяни РК – 276 (285), громадяни СНД – 7 (16), іноземці – 1 (0); особи до 11 років – 81 (112), від 12 до 13 років – 40 (50), 14-15 років – 21 (31), 16-17 років – 31 (16), 18-20 років – 9 (10), 21-29 років – 24 (25), 30-39 років – 41 (44), 40-49 років – 19 (12), 50-59 років – 7 (6), 60 років і більше – 13 (6) [3, 4].

До осіб, які вчинили насильницькі дії сексуального характеру, належать наступні : громадяни РК – 130 (166), громадяни СНД – 5 (9), іноземці – 1 (2), жінки – 1 (2), неповнолітні – 4 (11), з них : 14-15 років – 3 (4), 16-17 років – 1 (7), 18-20 років – 2 (10), 21-29 років – 34 (47), 30-39 років – 50 (59), 40-49 років – 34 (40), 50-59 років – 12 (13), 60 років і більше – 3 (4) (див. Діаграма 2) [3, 4].

Діаграма 2. Співвідношення вікового показника осіб на час вчинення насильницьких дій сексуального характеру

Висновки. Враховуючі важливість цінностей, які перебувають під кримінально-правовою охороною, існування кримінальної відповідальності, за досліджувані діяння, вказує на пристосування національних нормативно-правових актів до розвитку суспільства та рівня злочинності по окремих видах правопорушень. Сексуальне насильство та насильницькі дії сексуального характеру, хоча і посягають на один і той самий об'єкт, є дуже різними за

об'єктивною стороною. Так, сексуальне насильство полягає у діях сексуального характеру, які не пов'язані із проникненням в тіло іншої особи, натомість насильницькі дії сексуального характеру можуть бути вчинені як з проникненням в тіло іншої особи, так і без нього. Варто зазначити, що попередня редакція ст. 153 КК України, до прийняття Закону України від 06 грудня 2017 року № 2227-VIII, передбачала відповідальність за насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, яке, за ознаками об'єктивної сторони, було схожим із чинною ст. 121 КК РК. Подальші наукові розробки, у даному напрямку, вбачаємо у проведенні порівняльного дослідження схожих складів сексуальному насильству, відповідальність за які встановлено у законах про кримінальну відповідальність інших країн.

Література:

1. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі за 2020 рік. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114141&libid=100820# (дата звернення 17.11.2021).
2. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі за 2021 рік. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114368&libid=100820 (дата звернення 18.11.2021).
3. Отчет о зарегистрированных преступлениях и результатах деятельности органов уголовного преследования за 12 месяцев 2020 года. URL : https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPageGroup/Services/Pravstat?_piref36_258157_36_223082_223082.__ora_navigState=eventSubmit_doSearch%3D%25D0%259F%25D0%25BE%25D0%25B8%25D1%2581%25D0%25BA%26p_YEAR%3D2020 (дата обращения 18.11.2021).
4. Отчет о зарегистрированных преступлениях и результатах деятельности органов уголовного преследования за 12 месяцев 2021 года. URL : https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPageGroup/Services/Pravstat?_piref36_258157_36_223082_223082.__ora_navigState=eventSubmit_doSearch%3D%25D0%259F%25D0%25BE%25D0%25B8%25D1%2581%25D0%25BA%26p_YEAR%3D2021 (дата обращения 18.11.2021).
5. Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06 грудня 2017 року № 2227-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n63> (дата звернення 15.11.2021).
6. Уголовный кодекс Республики Казахстан: Закон Республики Казахстан от 03 июля 2014 г. № 226-V. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252 (дата обращения 15.12.2021).
7. Уголовный кодекс Республики Казахстан (старая редакция): Закон Республики Казахстан от 16 июля 1997 года № 167-I. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31109672 (дата обращения 15.12.2021).
8. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. посібник / О.О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.
10. Романцова С.В. Запобігання сексуальному насильству щодо дітей в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2018. 22 с.
11. Аманова Ж.М., Сембекова Б.Р. Уголовные правонарушения, посягающие на половую неприкосновенность и половую свободу личности как категория тяжких

преступлений. SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF». № 1 (37). С. 588-595. URL : [file:///C:/Users/Admin/Downloads/6899-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-12874-1-10-20201212%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/6899-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-12874-1-10-20201212%20(2).pdf) (дата обращения 14.11.2021).

12. Калгужинова А. М. К вопросу о правовой основе профилактики сексуального насилия в Республике Казахстан. Бюллетень науки и практики - bulletin of science and practice. 2016 г. № 9 (сентябрь). URL : [file:///C:/Users/Admin/Downloads/k-voprosu-o-pravovoy-osnove-profilaktiki-seksualnogo-nasiliya-v-respublike-kazahstan%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/k-voprosu-o-pravovoy-osnove-profilaktiki-seksualnogo-nasiliya-v-respublike-kazahstan%20(2).pdf) (дата обращения 12.11.2021).

13. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11 травня 2011 року. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/mu11251> (дата звернення 25.10.2021).

14. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_927 (дата звернення 05.10.2021).

15. Кримінальний кодекс України : Закон України від 01 квітня 2001 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 01.11.2021).

16. Вирок Голосіївського районного суду м. Києва від 30 вересня 2020 року. Справа № 752/6514/20. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91885429> (дата звернення 15.11.2021).

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи : Закон України від 19 грудня 2019 року № 409-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-20#n16> (дата звернення 11.11.2021).

18. Про внесення змін до деяких законів України (щодо впровадження Єдиного реєстру осіб засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої чи малолітнього та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої чи малолітнього) : Пояснювальна записка до проекту Закону України від 29 серпня 2019 року № 0887. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=0887&skl=10 (дата звернення 15.11.2021).

19. Вирок Ковпаківського районного суду м. Суми від 04 червня 2021 року. Справа № 950/1219/20. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91885429> (дата звернення 15.11.2021).

20. О некоторых вопросах квалификации преступлений, связанных с изнасилованием и другими насильственными действиями сексуального характера : Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 11 мая 2007 года, № 4. URL : https://adilet.zan.kz/rus/docs/P07000004S_ (дата обращения 15.12.2021).

21. Коментарий к Уголовному кодексу Республики Казахстан (Особенная часть) / Борчашвили И.Ш. URL : https://zakon.uchet.kz/rus/docs/T9700167_1_ (дата обращения 25.12.2021).

22. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за грудень 2020 року. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114141&libid=100820 (дата звернення 25.12.2021)

23. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за жовтень 2021 року. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114369&libid=100820 (дата звернення 25.12.2021)

References:

1. Yedyniy zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi za 2020 rik [The only report on registered criminal offenses in the country for 2020]. Available at: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114141&libid=100820# (accessed 17.11.2021).

2. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi za 2021 rik [The only report on registered criminal offenses in the country for 2021]. Available at: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114368&libid=100820 (accessed 18.11.2021).

3. Otchet o zaregistrirovannyh prestupleniyah i rezul'tatah deyatel'nosti organov ugolovnoho presledovaniya za 12 mesyacev 2020 goda [Report on registered crimes and the results of the activities of criminal prosecution bodies for 12 months of 2020]. Available at: https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPageGroup/Services/Pravstat?_piref36_258157_36_223082_223082.__ora_navigState=eventSubmit_doSearch%3D%25D0%259F%25D0%25BE%25D0%25B8%25D1%2581%25D0%25BA%26p_YEAR%3D2020 (accessed 18.11.2021).

4. Otchet o zaregistrirovannyh prestupleniyah i rezul'tatah deyatel'nosti organov ugolovnoho presledovaniya za 12 mesyacev 2021 goda [Report on registered crimes and the results of the activities of criminal prosecution bodies for 12 months of 2021]. Available at: https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPageGroup/Services/Pravstat?_piref36_258157_36_223082_223082.__ora_navigState=eventSubmit_doSearch%3D%25D0%259F%25D0%25BE%25D0%25B8%25D1%2581%25D0%25BA%26p_YEAR%3D2021 (accessed 18.11.2021).

5. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy u zviazku z ratyfikatsiieiu Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu z tsymy yavyschchamy [On amendments to some laws of Ukraine in connection with the ratification of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n63> (accessed 15.11.2021).

6. Ugolovnyj kodeks Respubliki Kazahstan [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan: Law of the Republic of Kazakhstan dated July 03, 2014 No. 226-V]. Available at: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252 (accessed 15.12.2021).

7. Ugolovnyj kodeks Respubliki Kazahstan (staraya redakciya) [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan (old version): Law of the Republic of Kazakhstan dated July 16, 1997 No. 167-I]. Available at: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31109672 (accessed 15.12.2021).

8. Dudorov O.O. (2018) Zlochyny proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti osoby (osnovni polozhennia kryminalno-pravovoi kharakterystyky) [Malice against statutory freedom and statutory shortness of the individual (basic provisions of criminal and legal characteristics)]. Sievierodonetsk : RVV LDUVS im. E.O. Didorenka. [in Ukrainian].

9. Dudorov O.O., Khavroniuk M.I. (2019) Vidpovidalnist za domashnie nasylstvo i nasylstvo za oznakoiu stati (naukovo-praktychnyi komentar novel Kryminalnoho kodeksu Ukrainy) [Vidpovidalnist for domestic violence and violence beyond the sign of status (scientific and practical commentary on the novels of the Criminal Code of Ukraine)]. K.: Vaite. [in Ukrainian].

10. Romantsova S.V. (2018) Zapobihannia seksualnomu nasylstvu shchodo ditei v Ukraini [Prevention of sexual violence against children in Ukraine]. Lviv. [in Ukrainian].

11. Amanova ZH.M., Sembekova B.R. Ugolovnye pravonarusheniya, posyagayushchie na polovuyu neprikosновенnost' i polovuyu svobodu lichnosti kak kategoriya tyazhkih prestuplenij [Criminal offenses infringing on sexual inviolability and sexual freedom of the individual as a category of serious crimes]. SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF», № 1, 588-595. Available at: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/6899-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-12874-1-10-20201212%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/6899-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-12874-1-10-20201212%20(2).pdf) (accessed 14.11.2021). [in Kazakhstan].

12. Kalguzhinova A. M. (2016) K voprosu o pravovoj osnove profilaktiki seksual'nogo nasiliya v Respublike Kazahstan [To the question of the legal basis for the prevention of sexual violence in the Republic of Kazakhstan]. Byulleten' nauki i praktiki, № 9. Available at: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/k-voprosu-o-pravovoy-osnove-profilaktiki-seksualnogo-nasiliya-v-respublike-kazahstan%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/k-voprosu-o-pravovoy-osnove-profilaktiki-seksualnogo-nasiliya-v-respublike-kazahstan%20(2).pdf) (accessed 12.11.2021). [in Kazakhstan].

13. Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu iz tsymy yavyshchamy vid 11 travnia 2011 roku [Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence of 11 May 2011]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/mu11251> (accessed 25.10.2021).
14. Konventsiiia Rady Yevropy pro zakhyst ditei vid seksualnoi ekspluatatsii ta seksualnoho nasyilstva vid 25 zhovtnia 2007 r. [Council of Europe Convention for the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse of 25 October 2007]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_927 (accessed 05.10.2021).
15. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 1, 2001]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (accessed 01.11.2021).
16. Vyrok Hosiivskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 30 veresnia 2020 roku. Sprava № 752/6514/20 [Judgment of the Hosiivskyi District Court of Kyiv of September 30, 2020. Case № 752/6514/20]. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91885429> (accessed 15.11.2021).
17. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vprovadzhennia Yedynoho reiestru osib, zasudzhenykh za zlochyny proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti malolitnoi osoby, ta posylennia vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti malolitnoi osoby [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Implementation of the Unified Register of Persons Convicted of Crimes against Sexual Freedom and Sexual Immunity of a Minor and Strengthening Responsibility for Crimes Committed against Sexual Freedom and Sexual Immunity of a Minor: Law of Ukraine of December 19, 2019 № 409-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-20#n16> (accessed 11.11.2021).
18. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy (shchodo vprovadzhennia Yedynoho reiestru osib zasudzhenykh za zlochyny proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti malolitnoi chy malolitnoho ta posylennia vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti malolitnoi chy malolitnoho) [On Amendments to Certain Laws of Ukraine (on Introduction of the Unified Register of Persons Convicted of Crimes against Sexual Freedom and Sexual Inviolability of a Minor and Enhancement of Liability for Crimes Committed against Sexual Freedom and Sexual Inviolability of a Minor): Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine August 29, 2019 № 0887]. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=0887&skl=10 (accessed 15.11.2021).
19. Vyrok Kovpakivskoho raionnoho sudu m. Sumy vid 04 chervnia 2021 roku. Sprava № 950/1219/20 [Judgment of the Kovpakivsky District Court of Sumy of June 4, 2021. Case № 950/1219/20]. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91885429> (accessed 15.11.2021).
20. O nekotorykh voprosakh kvalifikatsii prestuplenij, svyazannyh s iznasilovaniem i drugimi nasil'stvennyimi dejstviiyami seksual'nogo haraktera [On some issues of qualifying crimes related to rape and other violent acts of a sexual nature: Regulatory Resolution of the Supreme Court of the Republic of Kazakhstan dated May 11, 2007, No. 4]. Available at: https://adilet.zan.kz/rus/docs/P07000004S_ (accessed 15.11.2021).
21. Borchashvili I.SH. Kommentarij k Ugolovnomu kodeksu Respubliki Kazahstan (Osobennaya chast') [Commentary on the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan (Special part)]. Available at: https://zakon.uchet.kz/rus/docs/T9700167_1_ (accessed 25.12.2021).
22. Yedynyi zvit pro osib, yaki vchynyly kryminalni pravoporushennia za hruden 2020 roku [The only report on persons who committed criminal offenses in December 2020]. Available at: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114141&libid=100820 (accessed 25.12.2021).
23. Yedynyi zvit pro osib, yaki vchynyly kryminalni pravoporushennia za zhovten 2021 roku [The only report on persons who committed criminal offenses in October 2021]. Available at: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114369&libid=100820 (accessed 25.12.2021).